

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան /Ս.Ա.Հ./

Արձանագրություն № 11

«14» ապրիլի 2023թ.

ԷԻԿ/բ-028 Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն`	041301.00.6, կառավարում /դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր`	041301.01.6, կառավարում/ըստ ոլորտի/ /դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/
Որակավորման աստիճան`	կառավարման բակալավր /բակալավր, մագիստրատուրա/
Ամբիոն`	Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման /ամբիոնի լրիվ անվանումը/
Ուսուցման ձևը`	հեռակա /առկա, հեռակա/
Կուրս/կիսամյակ	4-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ
Դասախոս(ներ)`	Լիլիթ Ավդալյան /անուն, ազգանուն/ Էլ. հասցե/ներ 3niggah@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	3
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	4
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	6
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ.....	7
9.	Ուսումնառության մեթոդները	7
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	8
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....	11
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	12
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ.....	12
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	14
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	16
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	16
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	17
14.	Գնահատում.....	18
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	18
	14.2. Հարցաշար.....	18
	14.3. Գնահատման չափանիշներ	19
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.....	22

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» դասընթացը կարևորվում է կրթության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «Կառավարում» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

Ձևավորել ուսանողների մոտ տեսական և պրակտիկ գիտելիքներ տնտեսական գործընթացների բնագավառում՝ ծանոթացնելով ուսանողներին ռիսկի կատեգորիային և շուկայական տնտեսության պայմաններում ռիսկերի մեղմման ու դիվերսիֆիկացիայի հիմնախնդիրներին, տնտեսության տարբեր ճյուղերին բնորոշ ռիսկերի տեսակներին և ընդհանուր օրինաչափություններին:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- տալ խորացված պատկերացում ռիսկի տեսակների և դրսևորումների մասին:
- ծանոթացնել ըստ տնտեսության ճյուղերի ռիսկերի յուրահատկությունների հետ:
- որոշել ռիսկերի կրճատման ուղիները շուկայական տնտեսությունում:
- կատարել ռիսկերի դասակարգումը ըստ գործոնների:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների դպրոցական գիտելիքների, տնտեսագիտական հմտությունների առկայությունը:

կամ

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 041301.00.6, կառավարում մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Տնտեսագիտության տեսություն», «Միկրոտնտեսագիտություն», «Մակրոտնտեսագիտություն», «Ֆինանսների տեսություն» և «Մենեջմենթ» դասընթացներից:

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» որպես մեթոդաբանական գիտություն հիմք է հանդիսանում ուսումնառության հաջորդ կուրսերում մյուս տնտեսագիտական դասընթացների ուսումնասիրության համար:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Իմանալ, թե ինչպես են դրսևորվում դասընթացի ճանաչողական, մեթոդաբանական, գործնական և կանխատեսման ֆունկցիաների տեսական հիմունքները,
2. Իմանալ ինչպես են դրսևորվում և կիրառվում ընդհանուր ճանաչողական ֆունկցիաների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանալ ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետել տնտեսական աճի և տնտեսական հավասարակշռության, լրիվ զբաղվածության և արժեզրկման հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանալ որոշել դասընթացի առանձին թեմաների փոխադարձ կապն ու օրգանական միասնությունը հասարակության զարգացման տարբեր փուլերում
6. կարողանալ ռիսկերի կառավարում դասընթացի ուսումնասիրության ընթացքում ձեռք բերած տեսական գիտելիքների շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, հետազոտական լաբորատորիաներում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և տնտեսագիտության տարբեր ոլորտների բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/ 150 ժամ	5 կրեդիտ/ 150 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	32	10
Գործնական աշխատանք	22	10
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	96	130
Ընդամենը	150	150
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Ընթացիկ քննություն	ստուգարք

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել էլույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալրգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:

- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգաբքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգաբքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակտրիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում.

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարամունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	<p>Թեմա 1: Ռիսկերի կառավարման հիմնական դրույթները</p> <p>Ռիսկի կառավարման հիմնական հասկացությունը և բնորոշումը: Ռիսկի կառավարման գործընթացը: «Ռիսկ» և «եկամտաբերություն» հասկացությունները: Ռիսկերի կառավարման հիմնական փուլերը: Ռիսկերի կառավարման բնագավառում խոշոր խնդիրները՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ռիսկ-մենեջմենթի օգտագործումը ռիսկերի կառավարումը ելնելով նրանց ձևերից ռիսկերի գնահատման ճշտությունը <p>Ռիսկ-մենեջմենթի գործառույթները: Ռիսկ-մենեջմենթի կազմակերպումը: Ռիսկ-մենեջմենթի կանոնները: Ռիսկի ցուցանիշի հաշվարկը: Ռիսկ-մենեջմենթի գործունեության տեղեկատվական ապահովվածությունը: Փաստաթղթերի ցանկը, որոնք բնութագրում են կազմակերպության ֆինանսական վիճակը:</p>	2		2		
2.	<p>Թեմա 2: Ռիսկերի դասակարգումը</p> <p>Ռիսկերի դասակարգումը ելնելով ֆունկցիոնալ ուղղվածությունից: Մաքուր և սպեկուլյատիվ ռիսկեր: Արտադրական ռիսկ: Առևտրային ռիսկ: Ֆինանսական ռիսկ: Ստեղծման հիմնական պատճառից կախված ռիսկ: Բիրժային ռիսկ: Արտարժույթային ռիսկ: Ճյուղային ռիսկ: Տնտեսական պայմանագրերի չկատարման ռիսկ: Մրցակցության ուժեղացման ռիսկ: Չնախատեսված ծախսերի առաջացման ռիսկեր: Բիզնեսի ունեցվածքի կորստի ռիսկեր: Զպահանջ</p>					

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

	արտադրանքի ռիսկեր:					
3.	<p>Թեմա 3: Ռիսկի աստիճանի գնահատում և վերլուծություն</p> <p>Ռիսկի գնահատման հիմնական ուղղությունները: Որակական վերլուծություն:Քանակական գնահատում: Ռիսկերի վերլուծություն և իդենտիֆիկացման փուլերը: Ռիսկերի կառավարման համակարգի տեղեկատվական ապահովածության սկզբունքները: Տեղեկատվության օգտակարությունը :Ռիսկի կառավարման արդյունավետությունը: Տեղեկատվության մատչելիությունը և ճշտությունը: Ռիսկերի կառավարման գործընթացը սպասարկող տեղեկատվական համակարգը: Ռիսկային կապիտալ: Ռիսկի աստիճանի գնահատումը: Ռիսկի գնահատման մեթոդները՝ քանակական և որակական: Հավանականությունների նորմալ բաշխումը և ռիսկերի կորը: Ռիսկային արժեքի որոշման չափանիշները:</p>	2		2		
4.	<p>Թեմա 4 Ռիսկերի կառավարումը որպես մենեջմենթի համակարգ</p> <p>Կազմակերպության ռիսկերի կառավարման գործընթացը և նրա փուլերը: Ռիսկի վերլուծություն: Ռիսկերի կառավարման այլընտրանքային վերլուծություն: Անբարենպաստ իրավիճակների ազդեցության նվազեցման մեթոդները: Ռիսկերի կառավարման մեթոդների ընտրությունը: Արդյունքների մոնիտորինգը և ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործում: Ռիսկերի կառավարման մեթոդների ընտրություն: Ռիսկից խուսափելու մեթոդները: Ռիսկերի կառավարման մեթոդների սխեման: Դիվերսիֆիկացիաների տեսակները: Ձեռնարկչատիրական ռիսկերի իջեցումը: Ռիսկի փոխհատուցման մեթոդները: Տեղեկատվական ռիսկերի կառավարումը: Տեղեկատվական ռիսկերի խմբերը: Ռիսկերի ֆինանսավորման մեթոդները և նրանց դասակարգման սխեման: Կեպտինյան ապահովագրական կազմակերպությունների ստեղծումը:</p>					
5.	<p>Թեմա 5: Ռիսկերի ճյուղային կառավարումը</p> <p>Բանկային ռիսկերի կառավարումը: Տեղեկատվական անորոշության աղբյուրները: Ռիսկերի կառավարման Նայթի մոտեցումը, որը հիմնված է քանակական չափման մաթեմատիկայի հիման վրա: Բանկային ռիսկի բնորոշումը: Բանկային ռիսկերի տեսակները: Բանկի տեղաբաշխված ռեսուրսների չվերադարձելիության ռիսկը: Բանկի</p>	2		2		

	<p>փոխատվական ռիսկի գնահատումը: Բանկի ռեսուրսների տեղաբաշխման օբյեկտը: Բանկային ակտիվների գումարային ռիսկը: Լիզինգային ներդրումների ժամանակ ստեղծված ռիսկերի կառավարումը: Լիզինգային գործարքի մասնակիցների ապահովագրական պաշտպանությունը: Ռազմավարական ռիսկի միջոցառումները: Ռիսկ- մենեջմենթը արդյունաբերական արտադրության բնագավառում:</p> <p>Ֆորվարդային և ֆյուչերային պայմանագրեր: Օպցիոններ</p>					
6.	<p>Թեմա 6 Ռիսկ-մենեջմենթը ներդրումային ռազմավարության կտրվացքով</p> <p>Ռիսկ-մենեջմենթը ներդրումային ռազմավարության կտրվացքով: Պորտֆելային մենեջմենթի: Ռիսկերի վերլուծությունը ինվեստիցիոն ծրագրերում վարկերի ներգրավման միջոցով: Օպտիմալ ինվեստիցիոն նախագծի ընտրությունը: «Փաթեռն» մեթոդը: Վարկերի մարման ժամանակահատվածի հավանականությունների գրաֆիկ: Երկաստիճանային հավանականությունների ռետինգային նշանակությունը:</p> <p>Ինվեստիցիաների արդյունավետության գնահատման հիմնական հասկացությունները և սկզբունքները:</p>	2		2		
7.	<p>Թեմա 7: Ռիսկի գնահատումը և չափումը</p> <p>Ռիսկերի կառավարման տեսանկյունից կարևոր է ռիսկի չափումն ու գնահատումը: Ռիսկի չափման տեսանկյունից կարևոր է ոսումնասիրել ռիսկի մոնետար և կոհերենտ չափերը և հասկանալ, թե ինչ առանձնահատկություններ կան ռիսկը չափելիս:</p> <p>Ռիսկի չափումից զատ պակաս կարևոր չէ նաև ռիսկի գնահատումը, որն անհրաժեշտ է իրականացնել ինչպես քանակապես, այնպես էլ որակապես: Այս տեսանկյունից անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ռիսկի գնահատման քանակական և որակական գնահատման մեթոդները:</p>					
8.	<p>Թեմա 8: Ռիսկի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումները</p> <p>Ռիսկի կառավարման տեսանկյունից շատ կարևոր են ռիսկի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումները, ինչպիսիք են ռիսկի դիվերսիֆիկացիան, ռիսկի հեջավորումը, ռիսկի ապահովագրությունը և ռիսկի ֆինանսավորումը:</p>	2		2		

ԸՆԴԱՄԵՆԸ	10		10		
----------	----	--	----	--	--

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Иванов А.А., Олеуников С.Я. Риск-менеджмент (метод пособ.)	2006
2.	Маламихина Н.Н., Белокрылов О.С. Риск-менеджмент	2004г.
3.	Энциклопедия финансового риска – менеджмента Под ред. А.А. Лобамова	2007
4.	Грамагуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения	2002г.
5.		
6.		
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող Հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Ռիսկերի էությունը և տեսակները	Ռիսկի էությունը, Ռիսկի դասակարգումը, Ռիսկի դերը տնտեսական գործընթացներում	2	*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Ֆինանսական ռիսկերը և դրա տարատեսակները	Ֆինանսական ռիսկերը, Արտադրական ռիսկ, Մարքեթինգային ռիսկ, Ներդրումային ռիսկ, Արտարժույթային ռիսկ, հարկային ռիսկ, վարկային ռիսկ, ինֆլյացիոն ռիսկ		*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը
3.	Ռիսկերի կառավարման էությունը և գործառույթները	Ռիսկի կառավարման էությունը, Ռիսկի կառավարման գործառույթները, Ռիսկի պլանավորում, ռիսկի նվազեցման կազմակերպում, ռիսկի մոնիտորինգ	2	*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը
4.	Ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունները	Ռիսկի կառավարման ռազմավարությունները, Անտֆի մատրիցա, ԲԽԽ մատրիցա, SWOT վերլուծություն, ակտիվային և պասիվային ռազմավարություններ		*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը
5.	Ռիսկերի չափումը և գնահատումը	Ռիսկի մոնետար չափը, Ռիսկի կոհերենտ չափը, Ռիսկի քանակական գնահատումը, Ռիսկի որակական գնահատումը	2	*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը
6.	Ռիսկերի կառավարումը որպես մենեջմենթի համակարգ	Ռիսկի կառավարման դերը բիզնեսի կառավարման գործընթացներում, բիզնես պլան	2	*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը
7.	Ռիսկի ճյուղային կառավարումը	Բանկային ռիսկի կառավարումը, Ռիսկը հարկային համակարգում		*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը
8.	Ռիսկերի նվազեցման մեխանիզմները	Ռիսկի ապահովագրություն, Ռիսկի դիվերսիֆիկացիա, Ռիսկի ֆինանսավորում, Ռիսկի հեջավորում	2	*Բոլոր թեմաների համար օգտագործելի է արդեն իսկ նշված գրականությունը

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Ռիսկերի էությունը և տեսակները	Ռիսկի էությունը, Ռիսկի դասակարգումը, Ռիսկի դերը տնտեսական գործընթացներում	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
2.	Ֆինանսական ռիսկերը և դրա տարատեսակները	Ֆինանսական ռիսկերը, Արտադրական ռիսկ, Մարքեթինգային ռիսկ, Ներդրումային ռիսկ, Արտարժույթային ռիսկ, հարկային ռիսկ, վարկային ռիսկ, ինֆլյացիոն ռիսկ		գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
3.	Ռիսկերի կառավարման էությունը և գործառույթները	Ռիսկի կառավարման էությունը, Ռիսկի կառավարման գործառույթները, Ռիսկի պլանավորում, ռիսկի նվազեցման կազմակերպում, ռիսկի մոնիտորինգ	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
4.	Ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունները	Ռիսկի կառավարման ռազմավարությունները, Անսոֆի		գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված

¹⁰ Հստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		մատրիցա, ԲՄՄ մատրիցա, SWOT վերլուծություն, ակտիվային և պասիվային ռազմավարություններ			գրականությունը
5.	Ռիսկերի չափումը և գնահատումը	Ռիսկի մոնետար չափը, Ռիսկի կոհերենտ չափը, Ռիսկի քանակական գնահատումը, Ռիսկի որակական գնահատումը	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
6.	Ռիսկերի կառավարումը որպես մենեջմենթի համակարգ	Ռիսկի կառավարման դերը բիզնեսի կառավարման գործընթացներում, բիզնես պլան	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
7.	Ռիսկի ճյուղային կառավարումը	Բանկային ռիսկի կառավարումը, Ռիսկը հարկային համակարգում		գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
8.	Ռիսկերի նվազեցման մեխանիզմները	Ռիսկի ապահովագրություն, Ռիսկի դիվերսիֆիկացիա, Ռիսկի ֆինանսավորում, Ռիսկի հեջավորում	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
-----	------	-----------------------	-----------	--------------	-----------------------------

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Համակարգչային լսարաններ՝ \$3, \$4, \$5
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	Պոռյեկտոր,
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Լսարաններ՝ \$41, \$43

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

---

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

14.2. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Տեսական գիտելիքները:
- Գործնական աշխատանքները:
- Մեմինար պարապմունքները
- Լաբորատոր աշխատանքները:
- Ինքնուրույն աշխատանքը:

---

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն`	041301.00.6, կառավարում
<small>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</small>	
Կրթական ծրագիր`	041301.01.6, կառավարում/ըստ ոլորտի/
<small>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</small>	
Որակավորման աստիճան`	կառավարման բակալավր
<small>/բակալավր, մագիստրատուրա/</small>	

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԻԿ/Բ-028 Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	20	Դասախոսություն	10
			Մեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	10
	Ինքնուրույն	130		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	<p><i>Դասընթացի նպատակ է՝</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ձևավորել ուսանողների մոտ տեսական և պրակտիկ գիտելիքներ ռիսկերի էության և տեսակների մասին ▪ ձևավորել ուսանողների մոտ գիտելիքներ ռիսկերի գնահատման, վերլուծության և կառավարման մասին 			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i> <u>պետք է իմանա.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ առարկայի կարևորությունը հասարակական, քաղաքական և տնտեսական հարաբերություններում ▪ ռիսկերի դերն ու նշանակությունը տնտեսության մեջ ▪ ռիսկերի կառավարման անհրաժեշտությունը և դրանց հաղթահարման ուղիները <p><i>Հմտություն</i> <u>պետք է տիրապետի.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ռիսկերի կառավարման մեթոդներին ▪ ռիսկի աստիճանի գնահատմանն ու վերլուծությանը 			

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ռիսկերի կառավարման այլընտրանքային վերլուծությանը <i>Կարողունակություն</i> պետք է կարողանա. ▪ ընդունել կառավարչական որոշումներ խնդիրները համակարգի մեջ դիտարկելով և համակարգային մոտեցման համապատասխան գործիքակազմ կիրառելով: ▪ գնահատել և կառավարել կազմակերպության գործունեությանն առնչվող ռիսկերը և կատարել համապատասխան կանխատեսումային հաշվարկներ: ▪ մասնագիտական վերլուծություններ իրականացնելիս կիրառել որակական և քանակական մեթոդներ: ▪ Կարող է մշակել տարբեր մակարդակի ռազմավարություններ: ▪ Կարող է գնահատել և կառավարել կազմակերպության գործունեությանն առնչվող ռիսկերը և կատարել համապատասխան կանխատեսումային հաշվարկներ: ▪ Դասակարգել ռիսկերն ըստ տնտեսության ճյուղերի ▪ Տարբերակել համապատասխան ռիսկի կառավարման մոդելը ▪ Կատարել ռիսկերի դեվերսիֆիկացիա
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1: Ռիսկերի կառավարման հիմնական դրույթները</p> <p>Ռիսկի կառավարման հիմնական հասկացությունը և բնորոշումը: Ռիսկի կառավարման գործընթացը: «Ռիսկ» և «եկամտաբերություն» հասկացությունները: Ռիսկերի կառավարման հիմնական փուլերը: Ռիսկերի կառավարման բնագավառում խոշոր խնդիրները`</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ռիսկ-մենեջմենթի օգտագործումը ▪ ռիսկերի կառավարումը ելնելով նրանց ձևերից ▪ ռիսկերի գնահատման ճշտությունը <p>Ռիսկ-մենեջմենթի գործառույթները: Ռիսկ-մենեջմենթի կազմակերպումը: Ռիսկ-մենեջմենթի կանոնները: Ռիսկի ցուցանիշի հաշվարկը: Ռիսկ-մենեջմենթի գործունեության տեղեկատվական ապահովվածությունը: Փաստաթղթերի ցանկը, որոնք բնութագրում են կազմակերպության ֆինանսական վիճակը:</p> <p>Թեմա 2: Ռիսկերի դասակարգումը</p> <p>Ռիսկերի դասակարգումը ելնելով ֆունկցիոնալ ուղղվածությունից: Մաքուր և սպեկուլյատիվ ռիսկեր: Արտադրական ռիսկ: Առևտրային ռիսկ: Ֆինանսական ռիսկ: Ստեղծման հիմնական պատճառից կախված ռիսկ: Բիրժային ռիսկ: Արտարժույթային ռիսկ: Ճյուղային ռիսկ: Տնտեսական պայմանագրերի չկատարման ռիսկ: Մրցակցության ուժեղացման ռիսկ: Չնախատեսված ծախսերի</p>

առաջացման ռիսկեր: Բիզնեսի ունեցվածքի կորստի ռիսկեր:
Զպահանջ արտադրանքի ռիսկեր:

Թեմա 3: Ռիսկի աստիճանի գնահատում և վերլուծություն

Ռիսկի գնահատման հիմնական ուղղությունները: Որակական վերլուծություն:Քանակական գնահատում: Ռիսկերի վերլուծություն և իդենտիֆիկացման փուլերը: Ռիսկերի կառավարման համակարգի տեղեկատվական ապահովածության սկզբունքները: Տեղեկատվության օգտակարությունը :Ռիսկի կառավարման արդյունավետությունը: Տեղեկատվության մատչելիությունը և ճշտությունը: Ռիսկերի կառավարման գործընթացը սպասարկող տեղեկատվական համակարգը: Ռիսկային կապիտալ: Ռիսկի աստիճանի գնահատումը: Ռիսկի գնահատման մեթոդները՝ քանակական և որակական: Հավանականությունների նորմալ բաշխումը և ռիսկերի կորը: Ռիսկային արժեքի որոշման չափանիշները:

Թեմա 4 Ռիսկերի կառավարումը որպես մենեջմենթի համակարգ

Կազմակերպության ռիսկերի կառավարման գործընթացը և նրա փուլերը: Ռիսկի վերլուծություն: Ռիսկերի կառավարման այլընտրանքային վերլուծություն: Անբարենպաստ իրավիճակների ազդեցության նվազեցման մեթոդները: Ռիսկերի կառավարման մեթոդների ընտրությունը: Արդյունքների մոնիտորինգը և ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործում: Ռիսկերի կառավարման մեթոդների ընտրություն: Ռիսկից խուսափելու մեթոդները: Ռիսկերի կառավարման մեթոդների սխեման: Դիվերսիֆիկացիաների տեսակները: Ձեռնարկչատիրական ռիսկերի իջեցումը: Ռիսկի փոխհատուցման մեթոդները: Տեղեկատվական ռիսկերի կառավարումը: Տեղեկատվական ռիսկերի խմբերը: Ռիսկերի ֆինանսավորման մեթոդները և նրանց դասակարգման սխեման: Կեպտինյան ապահովագրական կազմակերպությունների ստեղծումը:

Թեմա 5: Ռիսկերի ճյուղային կառավարումը

Բանկային ռիսկերի կառավարումը: Տեղեկատվական անորոշության աղբյուրները: Ռիսկերի կառավարման Նայթի մոտեցումը, որը հիմնված է քանակական չափման մաթեմատիկայի հիման վրա:

Բանկային ռիսկի բնորոշումը: Բանկային ռիսկերի տեսակները: Բանկի տեղաբաշխված ռեսուրսների չվերադարձելիության ռիսկը: Բանկի փոխատվական ռիսկի գնահատումը: Բանկի ռեսուրսների տեղաբաշխման օբյեկտը:

Բանկային ակտիվների գումարային ռիսկը: Լիզինգային ներդրումների ժամանակ ստեղծված ռիսկերի կառավարումը: Լիզինգային գործարքի մասնակիցների ապահովագրական պաշտպանությունը: Ռազմավարական ռիսկի միջոցառումները: Ռիսկ-մենեջմենթը արդյունաբերական արտադրության բնագավառում:

Ֆորվարդային և ֆյուչերային պայմանագրեր: Օպցիոններ

Թեմա 6 Ռիսկ-մենեջմենթը ներդրումային ռազմավարության կտրվացքով

Ռիսկ-մենեջմենթը ներդրումային ռազմավարության կտրվացքով: Պորտֆելային մենեջմենթի: Ռիսկերի վերլուծությունը ինվեստիցիոն ծրագրերում վարկերի ներգրավման միջոցով: Օպտիմալ ինվեստիցիոն նախագծի ընտրությունը: «Փաթեոն» մեթոդը: Վարկերի մարման ժամանակահատվածի հավանականությունների գրաֆիկ: Երկաստիճանային հավանակությունների ռետինգային նշանակությունը:

Ինվեստիցիաների արդյունավետության գնահատման հիմնական հասկացությունները և սկզբունքները:

Մասնակիցների արդյունավետության գնահատման հիմնական հասկացությունները և սկզբունքները: Մասնակիցների սեփական միջոցների ծավալը: Նախագծի մեջ ներդրված սեփական միջոցների ծավալը: Ընդհանուր առմամբ նախագծի արդյունավետության գնահատումը: Նախագծին մասնակցության արդյունավետության ցուցանիշները: Ներդրումային պորտֆելի ռացիոնալ ընտրությունը: Ռեալ և ֆինանսական ինվեստիցիաներ: Ինվեստիցիաների կառավարման գործընթացի փուլերը: Անտարբերության կորերը: Պորտֆելի ռիսկերի նշանակության վերլուծությունը:

Թեմա 7: Ռիսկի գնահատումը և չափումը

Ռիսկերի կառավարման տեսանկյունից կարևոր է ռիսկի չափումն ու գնահատումը: Ռիսկի չափման տեսանկյունից կարևոր է ուսումնասիրել ռիսկի մոնետար և կոհերենտ չափերը և հասկանալ, թե ինչ առանձնահատկություններ կան ռիսկը չափելիս:

Ռիսկի չափումից զատ պակաս կարևոր չէ նաև ռիսկի գնահատումը, որն անհրաժեշտ է իրականացնել ինչպես քանակապես, այնպես էլ որակապես: Այս տեսանկյունից անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ռիսկի գնահատման քանակական և որակական գնահատման մեթոդները:

Թեմա 8: Ռիսկի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումները

Ռիսկի կառավարման տեսանկյունից շատ կարևոր են ռիսկի

	<p>նվազեցմանն ուղղված միջոցառումները, ինչպիսիք են ռիսկի դիվերսիֆիկացիան, ռիսկի հեջավորումը, ռիսկի ապահովագրությունը և ռիսկի ֆինանսավորումը:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>15. Գնահատում</p> <p>Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը, ▪ իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման: <p>Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁷:</p> <p>15.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր, ▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ) առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման

¹⁷«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

	<p>նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:</p> <p>15.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.</p> <p>Դասընթացն ամփոփվում է <u>քննությամբ</u>: Քննությանը ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иванов А.А., Олейников С.Я. Риск-менеджмент (метод пособ.) 2. Маламихина Н.Н., Белокрылов О.С. Риск-менеджмент 3. Энциклопедия финансового риска – менеджмента Под ред. А.А. Лобамова 4. Граматуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения 5. Գրիգորյան Լ. Ռիսկի կառավարում, Երևան, 2011թ.